

Popüler Sanatçıların Etik Dışı Davranışlarının Algılanması: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma

Yrd. Doç. Dr. Güzde YILMAZ, Yrd. Doç. Dr. Nazlım TÜZEL, Levent SEVİNÇ

Özet

Popüler sanatçıların etik dışı davranışlar sergilemesi toplumun sıklıkla karşılaştığı bir olgudur. Bununla birlikte gerek sanatçılar gerekse eğlence dünyasının profesyonelleri bu tür davranışlar karşısında toplumun nasıl tepki verdiği konusunda yeterince bilgi sahibi değildir ve pazarlama yönetimi açısından bilinçli hareket etmemektedir. Bu doğrultuda bu çalışmada, toplumun popüler sanatçıların etik dışı davranışlarını nasıl algıladığı üniversite öğrencileri üzerinde (n=491) gerçekleştirilen araştırma ile saptanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler

Etik Dışı Davranışlar, Popüler Sanatçı, Eğlence Pazarlaması

Abstract

Exhibition of unethical behaviors by popular artists is an often encountered situation by society. In addition to this, neither artists nor entertainment world professionals have enough knowledge about how the society react to these behaviors and both sides don't act consciously in the realm of marketing management. In this direction, this study aims to investigate how the society perceive unethical behaviors of popular artists by a research conducted on university students (n=491).

Keywords

Unethical Behaviors, Popstar, Arts Marketing

1. Giriş

Popüler bir sanatçının korkulu rüyalarının başında, hiç şüphesiz günün birinde kendisi ile ilgili bir skandalın ortaya çıkması gelmektedir. Sanatçının bu korkusu, böyle bir olayın onu halkın gözünden düşüreceği, ürünlerinin rağbet görmeyeceği, sonuç olarak da kariyer hayatının sona ereceği yönündeki düşüncelerinden kaynaklanmaktadır. Bu elbette ki, sadece popüler sanatçılar için değil, onları yöneten ya da ürünlerinin prodüksiyonunu üstlenen kişi ve işletmeler için de bir sorundur. Nihayetinde toplumun değer yargılarına aykırı davranmanın, ürün satışlarını ve tüketicinin ürün hakkında sahip olduğu imajı olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir (Folkes & Kamins, 1999).

Türkiye'de eğlence dünyası hala gelişme evresinde olan sektörlerden biridir. Profesyonel yönetim anlayışı henüz bu sektörde kendini gösterememiştir. Bunun kaçınılmaz bir sonucu, yukarıda belirtilen endişelerin, bu alanda faaliyet gösteren işletmelerin ya da kişilerin eylemlerine sezgisel olarak yön vermesidir. Tüketicinin tepkilerinin ölçülmesi ve bu doğrultuda pazarlama stratejilerinin belirlenmesi, eğlence sektörünün uzak olduğu bir hareket tarzıdır. Yakın zamanda yaşanan, sevilen bir dizinin bayan oyuncusunun, evli iken başka bir erkekle sevgili hayatı yaşaması nedeniyle, dizinin senaristi tarafından dizinin imajını zedelediği gerekçesiyle diziden ayrılmasının istenmesi ve sonuçta sanatçının kendini diziden ayrılmak zorunda hissederek istifa etmesi, buna bir örnek olarak gösterilebilir. Oyuncunun etik dışı davranışının dizinin imajını ya da izlenme oranını (reyting) etkilediğine dair elde veri yoktur; sadece senaristin hisleri ile hareket edilmektedir.

Pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de sıklıkla popüler sanatçılarla ilgili medyada çeşitli magazin haberleri yer almaktadır. Bunların önemli bir kısmı, popüler sanatçıların toplumun çoğunluğunun etik dışı olarak kabul edeceği türden davranışlarına

ilişkindir. Bu tür davranışların açığa çıkması karşısında, sanatçının ya da sanatçıyı yöneten profesyonellerin verdiği tepkilerin genelde beklenilenden farklı sonuçlar doğurduğu gözlenmektedir. Örneğin; son dönemin halk tarafından en çok sevilen, dolayısıyla albümleri en çok satan, bayan pop müzik sanatçısı birkaç yıl önce uyuşturucu ile yakalanmıştır. Sanatçının -belki de onu yöneten profesyonellerin zorlaması ile sergilediği- uyuşturucu bağımlılığında kurtulma çabaları psikiyatristler eşliğinde aylarca ekranlara taşınmıştır. Sonuçta, bu bağımlılıktan kurtulduğu ilan edilmiştir. Ancak, toplumun genel değerlerine aykırı düşen bu davranışına rağmen, albümleri eskisinden daha çok satmaktadır. Başka bir örnek, özellikle genç kızlar tarafından çok sevilen pop müziğin gözde erkek sanatçısının, erkek sevgilisi ile çıplak pozlarının basına sızdırılmasıdır. Olay günlerce basına malzeme olmuştur. Bugün ise popstarın sadece kız arkadaşı ile pozları haber olmakta, el altından ikilinin evlenecekleri yolunda dedikodular dolaştırılmaktadır. Sanatçının hayran kitlesinde fark edilir bir azalma görülmemekte; albümleri yine en çok satanlar listesinde yer almaya devam etmektedir.

Bu ve benzeri sayısız örnek, sanılanın aksine popüler sanatçıların etik dışı davranışlarının hayran kitlesi ya da tüketiciler üzerinde olumsuz etki yaratmadığı düşüncesini uyandırmaktadır. Bu durum, sanatçıların toplum tarafından “dış grup” olarak görüldüğünü düşündürmektedir. Dış gruplar, kişilerin psikolojik olarak bir parçası olmadıkları ya da kendilerini özdeşleştirmedikleri sosyal birimler olarak tanımlanmaktadır (Şerif ve Şerif, 1996). Toplumdaki bireylerin, popüler sanatçıları, farklı normları ve değerleri olan ayrı bir grup olarak görmeleri, yukarıda açıklanan etik dışı davranışlarına rağmen olumsuz tepkiler vermemelerini açıklayabilir niteliktedir. Bu noktadan hareketle bu çalışmada, popüler sanatçıların etik dışı davranışlarının toplum tarafından nasıl algılandığının ve sanatçıların dış grup olarak görülüp görülmediğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Böylece, etik dışı davranışlar bağlamında, sanatçıların toplumun bir üyesi gibi algılanması ile değerleri ve normları farklı bir dış grup olarak algılanması alternatifleri arasından, hangisinin kendileri için daha yararlı olacağı sorusuna yanıt aranmaya çalışılmıştır. Popüler sanatçıların tüketim grubunun daha çok gençlerden oluşması nedeni ile (Hogg ve Banister, 2000) araştırma üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir.

2. Yöntem

2.1. Katılımcılar

Araştırma İstanbul'daki devlet üniversitelerinde öğrenim görmekte olan lisans öğrencilerini kapsamaktadır. Buna göre araştırma İstanbul'daki devlet üniversitelerinden 5 tanesinde, tesadüfi olarak seçilen bölüm ve sınıflardaki öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere tek sayfadan oluşan arka sayfası boş anket formu dağıtılmış, daha sonra yanıtları görünmeyecek şekilde dörde katlanması istenerek geri toplanmıştır. Araştırmada toplam 600 anket dağıtılmış; geri dönen geçerli anket sayısı 491 olmuştur (geri dönüş oranı %81).

Konunun mahremiyet içermesi nedeniyle, katılımcıların içten yanıt vermelerini sağlamak amacıyla demografik bilgiler sadece cinsiyet ile sınırlı tutulmuştur. Buna karşın katılımcıların %17'si cinsiyetlerini belirtmemiştir. Geriye kalanların %44'ü bayan, %39'u erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Cinsiyetini belirtmeyenler hariç

tutulduğunda, örneklemin cinsiyetlere göre dengeli dağıldığı görülmektedir. Araştırma lisans öğrencileri üzerinde gerçekleştirildiği için katılımcıların büyük çoğunluğunun yaşlarının 18 ile 24 arasında değiştiğini söylemek mümkündür.

2.2. Ölçüm Aracı

Araştırmada etik olmayan davranışların değerlendirilmesi amacıyla bir ölçek geliştirilmiştir. Etik dışı davranışlar, yasal ya da ahlaki olarak toplumun çoğunluğuna göre kabul edilebilir nitelikte olmayan davranışları ifade etmektedir (Jones, 1991). Bu doğrultuda ölçekte, toplumun çoğunluğu tarafından etik dışı olarak kabul edildiği düşünülen toplam 30 davranışa yer verilmiştir. Katılımcılardan her bir davranışı hem kendisi, hem de popüler bir sanatçı için ne düzeyde yüzkızartıcı bulduğunu 5'li Likert ölçeğinde belirtmesi istenmiştir. Ölçekte alınan yüksek puan, davranışın yüzkızartıcı olarak değerlendirildiğini; düşük puan ise davranışın yüzkızartıcı bulunmadığını ifade etmektedir.

Araştırmada kullanılan ölçeğin boyutlarını belirlemek amacıyla faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre (Tablo 1) ölçeğin 5 boyut içerdiği ortaya çıkmıştır (KMO=.95; $p < .01$, Toplam Açıklanan Varyans %63). Boyutlar için hesaplanan Cronbach α değerleri, tüm boyutlarda ölçeğin yeterli düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermiştir ($\alpha > .60$) (bkz. Tablo 1.)

Boyutlar, içerdikleri etik dışı davranışlara göre isimlendirilmeye çalışılmıştır. Buna göre ilk boyut, ağırlıklı olarak kişinin kendisine maddi çıkar sağlamasını içeren suçları (vergi kaçırmak, zimmetine para geçirmek, yolsuzluk yapmak vb.) kapsadığı için "maddi çıkar içeren davranışlar" olarak nitelendirilmiştir. Bu boyutta yer alan "yalan söylemek" ve "cinsel tacizde bulunmak" fiilleri, boyuttaki diğer fiillerden farklı görünmekle birlikte, yalan söylemenin diğerlerinin tamamlayıcısı niteliği taşımaktadır. Cinsel tacizde bulunmanın ise, kişiye parasal anlamda çıkar sağlamasa da, fiziksel anlamda çıkar sağladığı düşünülebilmektedir.

İkinci boyut ağırlıklı olarak hapis cezası gerektiren, adi suçlar olarak adlandırılacak türden fiilleri (adam yaralamak, adam öldürmek, ırza tecavüz vb.) içerdığı için "hapis cezası gerektiren davranışlar" olarak adlandırılmıştır. Boyut içerisinde yer alan "iftira atmak" içerik olarak diğer davranışlardan farklı görünse de, söz konusu davranışları destekler niteliktedir.

Üçüncü boyut ağırlıklı olarak cinsellik içeren eylemleri (evlilik dışı cinsel ilişkiye girmek, para karşılığı cinsel ilişkiye girmek, evlilik dışı çocuk sahibi olmak vb.) içerdığı için "cinsel içerikli davranışlar" olarak nitelendirilmiştir.

Dördüncü boyutta yer alan davranışlar (uyuşturucu kullanmak, intihar etmek, eşcinsel ilişki kurmak, içki içmek) toplumda yaygın olarak gerçekleştirilmeyen türden fiiller olarak düşünülmüş ve "marjinal davranışlar" olarak nitelendirilmiştir. Her ne kadar "içki içmek" diğer davranışlar kadar marjinal özellik taşımasa da, faktör analizi sonuçlarına göre deneklerin algılamalarının bu yönde olduğunu söylemek mümkündür. Eşcinsel ilişki kurmak da toplumun genelinin onaylamadığı bir eylem olduğu için araştırmada etik dışı davranış olarak değerlendirilmiştir.

Beşinci boyutta yer alan eylemler ise (fakirlere yardım etmemek, verdiği sözü tutmamak, yakın akrabaları ile dargın durmak, başkasının ayıplarını ortaya çıkarmak) yasal anlamda cezai yaptırım içermeyen ancak bireyin vicdanı ile ilgili olan eylemler

olduğu için “vicdani yaptırım içeren davranışlar” olarak adlandırılmıştır.

3. Sonuçlar

Araştırma sonuçlarına göre deneklerin tüm boyutlardaki etik dışı davranışları kendileri için yüzkızartıcı bulunduğu görülmektedir (Tablo 2). Hapis cezası gerektiren davranışlar (M=4.61; SD=.48) son derece yüz kızartıcı olarak değerlendirilirken, diğer davranışlar onlar kadar yüzkızartıcı bulunmamıştır. Vicdani yaptırım içeren davranışlar ile (M=3.66; SD=.67) marjinal davranışlar ise (M=3.64; SD=.89) diğerlerine göre daha az yüzkızartıcı olarak değerlendirilmiştir. (bkz. Tablo 2)

Deneklerin popüler bir sanatçı için yaptıkları değerlendirmeler incelendiğinde ise sadece maddi çıkar içeren (M=3.90; SD=.52) ve hapis cezası gerektiren davranışların (M=4.25; SD=.88) sanatçılar için yüzkızartıcı bulunduğu ortaya çıkmaktadır. Diğer boyutlarda yer alan davranışlar ise, sanatçılar için kısmen yüzkızartıcı bulunmaktadır. Bu davranışlar arasında en düşük ortalama puanı cinsel içerikli davranışlar (M=3.37; SD=1.12) almıştır.

Deneklerin kendileri ve popüler bir sanatçı için yaptıkları değerlendirmelerin birbirlerinden farklı olup olmadığını saptamak amacıyla gerçekleştirilen eşleştirilmiş z testi sonuçları, deneklerin tüm boyutlarda kendileri ile popüler sanatçı arasında anlamlı düzeyde farklı değerlendirmeler yaptıklarını göstermektedir. Denekler her boyutta yer alan etik dışı davranışları kendileri için, popüler bir sanatçıya göre daha yüzkızartıcı olarak değerlendirmişlerdir. Buna göre, deneklerin popüler sanatçıları etik dışı davranışlar sergileme konusunda kendileri kadar ayıplamadıkları görülmektedir. Örneğin; denekler kendileri için son derece yüzkızartıcı buldukları hapis cezası gerektiren davranışları, popüler bir sanatçı için sadece yüzkızartıcı bulmaktadır. Öte yandan, kendileri için yüzkızartıcı buldukları cinsel içerikli, marjinal ve vicdani yaptırım içeren davranışları ise popüler bir sanatçı için sadece kısmen yüzkızartıcı bulmaktadırlar. İstisna olarak denekler, maddi çıkar içeren davranışları, hem kendileri hem de popüler sanatçılar için yüzkızartıcı olarak değerlendirmektedirler; ancak bu boyutta da popüler sanatçılar göreceli olarak yine hoşgörülmedir.

Araştırma sonuçlarının deneklerin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiş; sonuç olarak belirli boyutlarda bayan ve erkek öğrencilerin farklı değerlendirmeler yaptıkları görülmüştür. Buna göre, bayan deneklerin maddi çıkar içeren davranışları, hapis cezası gerektiren davranışları ve cinsel içerikli davranışları kendileri için erkeklere göre daha fazla yüzkızartıcı buldukları ortaya çıkmaktadır. Bayanların erkeklere göre söz konusu davranışları kendileri için daha fazla yüzkızartıcı bulmaları, Gilligan'ın (1982) bayanların etik konulardaki yargılama tarzlarının erkeklerden farklı olduğu yönündeki bulgularını destekler niteliktedir. Gilligan'a göre erkekler etik konuları daha çok adalet, kurallar ve bireysel haklar bağlamında ele alırken; bayanlar insancılık ve şefkat duyguları ile değerlendirmektedir. Popüler sanatçı için yapılan değerlendirmelerin cinsiyetlere göre farklılığı incelendiğinde ise, sadece marjinal davranışlarda bayan ve erkeklerin farklı düşündükleri görülmektedir. Buna göre, bayanların bu boyuttaki etik dışı davranışları popüler sanatçılar için daha düşük değerlediği; başka deyişle erkeklere göre bayanların bu davranışları sanatçılar için daha fazla hoşgördüğü görülmektedir. Öte yandan kişinin kendisi ve popüler sanatçı için yaptığı değerlendirmelerin farklılık göstermesi

cinsiyetler dikkate alındığında değişmemektedir. Başka deyişle, kişi cinsiyeti ne olursa olsun kendisini ve popüler sanatçıyı etik dışı davranışlar konusunda farklı değerlendirmekte; her iki cinsiyet de etik dışı davranışlarda popüler sanatçıları mazur görmektedir.

4. Tartışma

Araştırma sonuçları bireylerin ahlaki sorumluluklar açısından kendilerini popüler sanatçılardan farklı algıladıklarını ortaya çıkarmıştır. Buna göre, birey kendisi için etik dışı olarak kabul ettiği bir davranışı, popüler bir sanatçı için çoğunlukla etik dışı olarak görmemektedir. Başka bir açıdan bakılırsa, gençlerin popüler sanatçıları genel olarak etik dışı fiiller işleyen ya da en azından işlemeye daha yatkın kişiler olarak algıladıklarını söylemek mümkündür.

Sonuçlara göre deneklerin kendilerini popüler sanatçılardan farklı bir grup olarak gördüğünü söylemek mümkündür. Deneklerin etik olmayan davranışları kendileri için kabul edilemez bulması noktasında benzeşmeleri, onların üyesi olduklarını düşündükleri üst bir grup olan toplumun normlarını içselleştirdiklerine işaret etmektedir. Denekler, benzer değer ve normlara sahip olmaları nedeniyle aynı iç grubun üyesidir; popüler sanatçılar ise bir dış grup olarak algılanmaktadır. Dış grubun farklılıkları, iç grubun fikirleri ve değerleri için bir tehdit şeklinde değerlendirildiğinde, dış grup bir değersizleştirme ve ayrımcılık yaşayabilmektedir. Öte yandan dış grubun farklılığı, iç grubun görüşlerini zenginleştirir ya da onaylar nitelikte olursa, farklılıklar kabul edilmekte ve dış grup olumlu olarak değerlendirilmektedir (Mummendey ve Wenzel, 1999). Bu nedenle araştırma sonuçları, etik dışı davranışları nedeniyle sanatçıların hoşgörülüğünü değil, dış grup olarak karşı karşıya kaldıkları sosyal ayrımcılık doğrultusunda, aşağılandıklarını da gösteriyor olabilir.

Sanatçıların bu tür etik dışı davranışlarının kabul edilebilir bulunmasına, kitle iletişim araçlarında yer alan haberlerin çokluğu neden olabilir. Hemen her gün medyada toplum tarafından etik dışı bulunan davranışların sanatçılar tarafından sergilendiğine dair haberlere rastlamak mümkündür. Kaçınılmaz olarak popüler sanatçılar hakkında bildiklerimiz medyanın bize onlar hakkında sunduklarından ibarettir. Medya, tiraj ya da reyting kaygısıyla sanatçıları yaptıkları işlerin yanısıra yaşam tarzları ile de haber konusu yapmaktadır. Öte yandan sanatçılar da popülaritelerini korumak adına kendilerinden söz ettirmek ve gündeme kalabilmek için gerçek ya da gerçek dışı haberlerle medyada yer almaktadır. Söz konusu haberler kimi zaman toplum tarafından etik dışı olarak kabul edilen davranışları içerebilmektedir. Özellikle cinsellik ögesinin medya ürünlerinin satılmasında önemli bir role sahip olması (Gill, 2001) popüler sanatçıların ağırlıklı olarak bu içerikteki haberlerle gündeme gelmesine yol açmaktadır. Bu durum ise, yukarıda belirtilen popüler sanatçıların etik dışı fiiller sergilemeye yatkın olduğu yönündeki algılamayı destekler niteliktedir. Araştırma bulgularına göre, sanatçıların en fazla cinsellik içeren davranışlarda hoşgörülmeleri bunun bir sonucu olarak görülebilir.

Birey, karşısındaki kişiyi algılamak onun kişiliğinin birlik ve bütünlük sergilemesini bekler. Başka deyişle birey, karşısındaki kişinin davranışlarının kendi içinde tutarlılık göstereceğini düşünür ve bu şekilde sahip olduğu değişmez doğasını sergileyeceğini varsayar. Birey karşısındaki kişi hakkında izlenim oluştururken, sürekli

bu birlik ve bütünlüğü yakalamaya çalışır (Hamilton ve Sherman, 1996). Buna göre, bir kere ahlaksız bir davranışla anılan kişinin bundan sonra sergileyeceği diğer davranışların da bu yönde olacağı düşünülecektir. Bu da medyada yer alan haberlerin popüler sanatçılara ilişkin algılamalar üzerindeki etkisini göstermektedir. Popüler bir sanatçı ile ilgili etik dışı kabul edilen bir davranışın medyada en az bir kere sergilenmesi kitlelerin söz konusu sanatçıyı sergilediği davranış doğrultusunda değerlendirmesine neden olacaktır. Haliyle bu durum sanatçıların etik dışı davranışlar sergileyen kişiler olarak algılanmasında önemli bir role sahiptir.

Sanatçıların etik dışı davranışlara yatkın olarak algılanmalarının temelinde, bireylerin karşısındaki kişileri tanımlarken ahlaki olmayan davranışları ahlaki davranışlara göre daha fazla kullanmalarının yattığı ileri sürülebilir (Skowronski & Carlston, 1987). Buna göre, etik dışı bir davranış sergileyen kişinin kötü bir insan olarak algılanması, etik kurallara uygun bir davranış sergileyen kişinin dürüst olarak algılanmasından daha olasıdır. Örneğin; para çalan bir kişinin ahlaksız olarak nitelendirilmesi, fazla verilen para üstünü geri veren kişinin ahlaklı olarak nitelendirilmesine göre daha kolaydır. Sonuç olarak popüler bir sanatçının ahlaki olmayan bir davranış sergilemesi onun ahlaksız olarak algılanmasına destek olurken; ahlaki bir davranış sergilemesi ise onun ahlak sahibi bir kişi olarak algılanmasına aynı oranda destek olmamaktadır.

Araştırma sonuçları eğlence pazarlaması açısından değerlendirildiğinde, kimi zaman popüler bir sanatçının yıpratılması adına ortaya çıkarılan skandalların sanatçının tüketicinin gözündeki imajını zedeleyecek etkiye sahip olmadığını göstermektedir. Sanatçının yaptığı etik dışı davranışın ortaya çıkması tüketici üzerinde olumsuz bir etki yapmamaktadır; çünkü tüketici zaten sanatçının bu tür bir eylem yapabileceğine önceden ihtimal vermekte ve bu kişileri farklı normları ve değerleri olan bir grubun üyesi olarak görmektedir. Sanatçının ahlaksız davranışının ortaya çıkması, bireyin sanatçıların ahlaken zayıf olduğu yönündeki genel varsayımını güçlendirmekte, başka deyişle onun dış grup üyeliğini vurgulayan güçlü dayanaklar oluşturmaktadır. Bu durum sanatçılara, etik dışı davranışlar bağlamında ister hoşgörülüyor isterse aşağılanıyor olsun, sanılanın aksine hareket özgürlüğü tanımaktadır. Buna göre, sanatçılar toplumun değer yargılarına uymama hakkına sahiptir ve bu tür davranışları sonucunda ağır toplumsal yaptırımlara maruz kalmayacaklardır. Öte yandan sanatçıların sürekli olarak başvurduğu “ben sizden biriyim” söylemi, sanatçıların dış grup üyesi olarak görülmemelerine yol açacak ve asıl o zaman, iç grubun değer ve normlarından en küçük bir sapma gösterdiklerinde, sanatsal ürün ve itibarları olumsuz etkilenebilecektir.

Kaynakça

Folkes, Valerie S. ve Michael A. Kamins (1999). "Effects of Information About Firms' Ethical and Unethical Actions on Consumers' Attitudes." *Journal of Consumer Psychology* 8 (3): 243-260.

Gilligan, C. (1982). *In a Different Voice*. Boston: Harvard University Press.

Hamilton, D. L., ve S. J. Sherman (1996). "Perceiving Persons and Groups." *Psychological Review* 103: 336-355.

Hogg, Margaret K. ve Emma N. Banister (2000). "The Structure and Transfer of Cultural Meaning: A Study of Young Consumers and Pop Music." *Advances in Consumer Research* 27: 19-23.

Jones, T. M. (1991). "Ethical Decision Making by Individuals in Organizations: An Issue-Contingent Model." *Academy of Management Review* 16: 366-395.

Lines, Gill (2001). "Villains, Fools or Heroes? Sports Stars as Role Models for Young People." *Leisure Studies* 20: 285-303.

Mummendey, Amelie ve Michael Wenzel (1999). "Social Discrimination and Tolerance in Intergroup Relations: Reactions to Intergroup Difference." *Personality and Social Psychology Review* 3 (2): 158-174.

Şerif, Muzaffer ve Carolyn W. Şerif (1996). *Sosyal Psikolojiye Giriş I, Çev., Mustafa Atakay ve Aysun Yavuz*. İstanbul: Sosyal Yayınları.

Skowronski, J. J. ve D. E. Carlston (1987). "Social Judgment and Social Memory: The Role of Cue Diagnosticity in Negativity, Positivity and Extremity Biases." *Journal of Personality and Social Psychology* 52: 689-699.

TABLO 1: Varimax Yöntemi ile Döndürülmüş Faktör Analizi Sonuçları

<i>İfadeler</i>	<i>Faktörler</i>				
	1	2	3	4	5
Vergi kaçırmak	.79				
Rüşvet vermek	.79				
Zimmetine para geçirmek	.69				
Haksız kazanç sağlamak	.67				
Yalan söylemek	.62				
Yolsuzluk yapmak	.57				
Kasıtlı olarak borcunu ödememek	.56				
Cinsel tacizde bulunmak	.54				
Şantaj yapmak	.54				
Kumar oynamak	.49				
Adam öldürmek		.83			
Adam yaralamak		.81			
Irza tecavüz etmek		.55			
Adi suçtan hapse girmek		.53			
Hırsızlık yapmak		.52			
İftira atmak		.47			
Evlilik dışı cinsel ilişkiye girmek			.69		
Çıplak fotoğraf çektirmek			.69		
Para karşılığı cinsel ilişkiye girmek			.65		
Eşini aldatmak			.64		
Evli biriyle birlikte yaşamak			.63		
Evlilik dışı çocuk sahibi olmak			.43		
İntihara teşebbüs etmek				.76	
Uyuşturucu kullanmak				.66	
İçki içmek				.60	
Eşcinsel ilişki kurmak				.51	
Fakirlere yardım etmemek					.71
Verdiği sözü tutmamak					.62
Yakın akrabaları ile dargın durmak					.49
Başkasının ayıplarını ortaya çıkarmak					.48
Cronbach's α	.80	.78	.81	.68	.61

TABLO 2: Z Testi Sonuçları

Faktörler	Kisi	Popüler Sanatçı					Eşleştirilmiş z testi		Eşleştirilmiş Korelasyonlar									
		M	SD	Z	p	M	SD	z	p	r	p							
Maddi çıkar içeren davranışlar (F1)	Kadın	215	4.39	.48	4.96	.00	**	3.91	1.03	.18	.85	6.87	.00	**	.28	.00	*	
	Erkek	192	4.13	.54				3.89	.95			3.40	.00	**	.25	.00	*	
	Toplam	491	4.29	.52				3.90	1.01			8.14	.00	**	.25	.00	*	
Hapis cezası gerektiren davranışlar (F2)	Kadın	215	4.70	.43	4.54	.00	**	4.24	.91	-.00	.99	7.50	.00	**	.26	.00	*	
	Erkek	192	4.47	.54				4.24	.77			4.49	.00	**	.41	.00	*	
	Toplam	491	4.61	.48				4.25	0.88			9.27	.00	**	.28	.00	*	
Cinsel içerikli davranışlar (F3)	Kadın	215	4.37	.73	5.17	.00	**	3.40	1.13	-.10	.91	11.86	.00	**	.24	.00	*	
	Erkek	192	3.93	.94				3.41	1.11			6.57	.00	**	.45	.00	*	
	Toplam	491	4.12	.87				3.37	1.12			14.40	.00	**	.35	.00	*	
Marjinal davranışlar (F4)	Kadın	215	3.63	.91	-1.42	.15		3.02	.97	-2.47	.01	*	9.82	.00	**	.54	.00	*
	Erkek	192	3.75	.81				3.25	.92			8.48	.00	**	.57	.00	*	
	Toplam	491	3.64	.89				3.10	0.97			13.30	.00	**	.54	.00	*	
Vicdani yaptırım içeren davranışlar (F5)	Kadın	215	3.71	.63	.56	.57		3.39	.97	-1.46	.14	4.44	.00	**	.23	.00	*	
	Erkek	192	3.67	.69				3.53	.90			2.36	.02	*	.51	.00	*	
	Toplam	491	3.66	.67				3.42	0.94			5.84	.00	**	.38	.00	*	

* $p < .05$

** $p < .01$